

**Nagroda Naukowa Stowarzyszenia Italianistów Polskich
za najlepszą publikację książkową z zakresu badań italianistycznych
za lata 2022-2023**

Monografie zakwalifikowane do I etapu głosowania

- 1. Balducci, M. A. (2022). *Arte sacra e letteratura dal Rinascimento al Barocco. Brunelleschi, Lorenzo il Magnifico, Leonardo, Michelangelo, Caravaggio. Bari: Laterza. (Literaturoznawstwo i sztuka włoska)***

Marino Alberto Balducci

graduated *magna cum laude* at the University of Florence in Italian Literature in 1987, then he studied in America at the University of Connecticut, getting a M.A. and a Ph. D. in 1994. As U.S. Full Professor of Italian Studies, he teaches Literary Hermeneutics and Artistic Religious Patrimony at the University of Stettin - Poland (Faculty of Human Sciences / Theology). Since 1993, he also directs in Tuscany *Carla Rossi Academy International Institute of Italian Studies* www.cra.phoenixfound.it, developing research programs for scholars and students from various universities of the world, including Harvard - U.S.A. Here he teaches Hermeneutics of the Divine Comedy. In Italy and abroad, he organizes with Arianna Bechini *Evocazioni Dantesche* www.evocazionidantesche.it, a cycle of public lecture-performances patronized by the Italian Ministry of Heritage and Culture. He was visiting professor or visiting scholar at the Harvard Summer School, the Monash University of Melbourne, the University of Delhi, the Jamia Millia Islamia University of India, the Jagiellonian University of Krakow. He published volumes of artistic and literary criticism on various periods from the Middle Ages to the Twentieth Century (*Il sorriso di Ermete. Studio sul metamorfismo dannunziano*, Firenze, Vallecchi, 1989; *La morte di re Carnevale. Studio sulla fisionomia poetica di Giuseppe Giusti*, Firenze, Le Lettere, 1989; *Il nucleo dinamico dell'imbestiamento. Studio su Federigo*

Tozzi, Roma, De Rubeis, 1994; *Classicismo dantesco. Miti e simboli della morte e della vita nella Divina Commedia*. Prefazione di Sergio Moravia, Firenze, Le Lettere, 2004; *Rinascimento e anima. Petrarca, Boccaccio, Ariosto, Tasso: spirito e materia oltre i confini del messaggio dantesco*, Firenze, Le Lettere, 2006; *Ermeneutica dantesca. Itinerari nella presunta assolutezza del male*, Prefazione di Marcello Ciccuto, Monsummano Terme - Pistoia, Carla Rossi Academy Press con il patrocinio della Società Dantesca Italiana - Firenze, 2018; *Dante e l'eresia islamica*, Firenze, Edizioni dell'Assemblea con il patrocinio del Consiglio Regionale della Toscana, 2018; *Arte sacra e letteratura dal Rinascimento al Barocco. Brunelleschi, Lorenzo il Magnifico, Leonardo, Michelangelo, Caravaggio*, Bari, Laterza, 2022; *Dante e Heidegger. Essere per la morte e viaggiare dentro la morte, fra necromanzia e magia, nella Divina Commedia*, Roma, Diacritica, 2023, articles in international journals, poems inspired by his Indian travels, with a presentation by Mario Luzi, and an award-winning philosophical novel (*Inferno. Scandaloso mistero*, Meda - Monza, MJM, 2011; II Ed., con un saggio introduttivo di József Nagy [Eötvös Loránd University of Budapest], Monsummano Terme - Pistoia, Carla Rossi Academy Press, 2017), the first volume of a new comment on the *Divine Comedy*. For a project about this comment, he won the prize "Bando Celebrazioni Dantesche 2021 - Regione Toscana".

Questo volume offre un esame di dati tecnico-formali e storico-culturali e una valutazione dell'incidenza di emblemi teologici fondamentali nell'arte cristiana dell'età d'oro italiana nella sua massima espressione creativa. Il discorso critico si svolge a partire da un'analisi delle geometrie simboliche del Brunelleschi. Si affrontano in seguito le concezioni letterarie e architettoniche di Lorenzo il Magnifico e del suo architetto Sangallo, per poi passare a un esame dei collegamenti tra Dante e Leonardo, con particolari riferimenti al simbolismo materno e alla *Vergine delle rocce*. Attraverso una serie di riflessioni sul contrasto neoplatonico tra carne e spirito nell'universo artistico e poetico di Michelangelo, questo percorso ermeneutico si conclude con osservazioni sul significato iconologico della 'voluta geometrica', un segno tipico brunelleschiano, all'interno dell'opera di Caravaggio e nel Barocco in generale.

2. Baszak, E. (2022). Kinematografia i literatura sardyńska a tożsamość regionalna. Od Grazii Deleddy do Salvatore Mereu. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego. (Nauka o komunikacji społecznej i mediach)

Ewa Baszak-Glebow

Jestem adiunktem w Instytucie Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej. Ukończyłam dziennikarstwo, filologię klasyczną z kulturą śródziemnomorską oraz jestem absolwentką Krakowskich Szkół Artystycznych na kierunku aktorstwo. Przez semestr studiowałam języki i literaturę na Uniwersytecie w Turynie oraz odbyłam staż w szkole językowej Laboling dla obcokrajowców w Milazzo. W trakcie studiów doktoranckich przebywałam na Uniwersytecie w Cagliari, gdzie zajmowałam się badaniami dotyczącymi tożsamości regionalnej w kinie i literaturze sardyńskiej. Obecnie realizuję grant badawczy w ramach konkursu NCN Miniatura na temat krajobrazów pamięci w kinie sycylijskim. Wybrane publikacje:

- E. Baszak, G. La Rosa, Proibito di Mario Monicelli tratto da La madre di Grazia Deledda come esempio di "western deleddiano", *Italica Wratislaviensia*, 15,
- E. Baszak, Reception of neorealist films in Polish Film School, „*Journal of Italian & Media Studies*”,
- E. Baszak, Kinematografia i literatura sardyńska a tożsamość regionalna. Od Grazii Deleddy do Salvatore Mereu, Wrocław 2022
- E. Baszak, Historyczne uwarunkowania regionalizmu we Włoszech, „*Studenckie Prace Prawnicze, Administratywistyczne i Ekonomiczne*, nr 38, Wrocław 2021
- E. Baszak, Finansowanie kinematografii włoskiej na przykładzie Sardynii, „*Marginesy głównych nurtów*”, Wrocław 2020,
- E. Baszak, The traditional figures of woman in Sardinian cinema, „*Dziennikarstwo i Media*”, t. 11, Wrocław 2019,
- E. Baszak, Wizerunek mafii we Włoszech na wybranych przykładach filmowych, „*Zeszyty Naukowe Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witelona w Legnicy*”, Legnica 2019,
- E. Baszak, Postkolonialne obrazy we współczesnym kinie włoskim, „*Ogrody Nauk i Sztuki*”, nr 7, Wrocław 2018

Monografia zawiera opis budowania tożsamości regionalnej w wybranych tekstach kultury sardyńskiej. Jako główny obszar analizy posłużyła kinematografia sardyńska oraz adaptacje literatury sardyńskiej, przede wszystkim prozy Grazii Deleddy. Problematyka tożsamości regionalnej została przedstawiona z szerszej perspektywy metodologicznej — zarówno socjologicznej, historycznej, psychologicznej, socjologicznej, jak i etnograficznej, w której takie elementy, jak strój, zwyczaje czy obyczaje, składają się na podstawowe czynniki tożsamości regionalnej. Tożsamość sardyńska jest składową prawie każdego dzieła literackiego i filmowego powstałego na Sardynii. Tamtejsi mieszkańcy w większości decydują się bowiem na bezpośrednie podkreślenie owej „sardyńskości”: języka, kultury, tradycji czy stylu życia. Pierwszy rozdział został poświęcony pojęciom regionu, regionalizmu oraz tożsamości regionalnej. Żeby lepiej zrozumieć te terminy, należało spojrzeć na historię całego kraju. Dlatego kolejna część pracy poświęcona jest historycznej kwestii regionów we Włoszech. W rozdziale trzecim została natomiast przedstawiona historia Sardynii w kontekście regionalizmu. Początków ukazywania cech tożsamościowych w kinie i literaturze tego regionu należy szukać w prozie Grazii Deleddy, sardyńskiej noblistki. Dlatego właśnie dokonano analizy literackiej tożsamości regionalnej w wybranej prozie tej pisarki oraz adaptacjach filmowych jej dzieł. W kolejnej części odniesiono się do istotnego dla Sardynii, szczególnie lat sześćdziesiątych, problemu bandytyzmu. W tym kontekście powstały dwa filmy, które nadal uważane są za arcydzieła kina o Sardynii: *Bandyci z Orgosolo* (1960, reż. Vittorio De Seta) oraz ekranizacja powieści Gavina Leddy *We władzy ojca* w reżyserii braci Paola i Vittoria Tavianich (1977). Zjawisko bandytyzmu spowodowało bowiem zainteresowanie Sardynią reżyserów „z zewnątrz”, czyli spoza wyspy. Tym samym Sardyńczycy w wyobrażeniu chociażby Włochów jawili się jako lud daleki, odległy i prymitywny. Następne dekady w kinie sardyńskim próbowały mierzyć się ze stereotypami i twórcy w tym regionie postanowili stworzyć „nowe kino sardyńskie”. Każdy z autorów tego nurtu ma swój styl i proponuje alternatywne podejście do tożsamości regionalnej Sardyńczyków. Niemniej jednak można wyróżnić wspólne elementy, takie jak: prezentowanie lokalnych problemów mieszkańców, użycie języka sardyńskiego, podejmowanie problematyki stereotypów na temat wyspiarzy czy pokazanie biedniejszych dzielnic Cagliari — stolicy regionu. Lokalny krajobraz sardyński jest więc nieodłącznym elementem kina sardyńskiego i o Sardynii. Rozdział szósty niniejszej dysertacji poświęcono natomiast reżyserowi Salvatore Mereu i analizie jego dwóch filmów: *Ballo a tre passi* (2003) oraz *Bellas Mariposas* (2012) jako przykładom filmów właśnie Nowego Kina Sardyńskiego. Książka jest poświęcona nie tylko szeroko rozumianej kulturze wyspy, ale też złożonemu problemowi kształtowania się tożsamości regionalnej, która tworzy ós rozważań przedstawionych w tekście.

3. Berezowski, Ł. J., & Ciesielka, J. (2023). Italiano vero. Leksyka włoska w polszczyźnie XXI wieku. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego. (Językoznawstwo)

Łukasz Jan Berezowski

Doktor nauk humanistycznych, filolog, językoznawca, literaturoznawca. Absolwent Uniwersytetu Warszawskiego. Zatrudniony na stanowisku adiunkta w Zakładzie Italianistyki Instytutu Romanistyki Uniwersytetu Łódzkiego. Do jego zainteresowań naukowych należą: przekładoznawstwo, przekład specjalistyczny, juryslingwistyka, socjolingwistyka, lingwistyka dyskursu, historia i filozofia języka oraz leksykologia i leksykografia. Autor i współautor czterdziestu publikacji naukowych, w tym trzech monografii, dwóch tomów redagowanych, dwóch edycji krytycznych i jednego słownika. Lista publikacji jest dostępna pod poniższym adresem:

<https://son.uni.lodz.pl/info/author/UL16bf0a094d7640c6ba40470b001472dd?r=publication&ps=20&tab=publications&sort=&title=Profil%2Bosoby%2B%25E2%2580%2593%2B%25C5%2581lukasz%2BBerezowski%2B%25E2%2580%2593%2BUniwersytet%2B%25C5%2581%25C3%25B3dzki&lang=pl&pn=1>

Joanna Ciesielka

Doktor nauk humanistycznych, romanistka, językoznawczyni. Absolwentka Uniwersytetu Łódzkiego. Zatrudniona na stanowisku adiunkta w Zakładzie Italianistyki Instytutu Romanistyki Uniwersytetu Łódzkiego. Do jej zainteresowań naukowych należą: glottodydaktyka, przekład specjalistyczny, język dziedzin artystycznych, socjolingwistyka oraz leksykologia i leksykografia. Autorka i współautorka około trzydziestu publikacji naukowych, w tym jednej monografii, tomu redagowanego i podręcznika akademickiego. Lista publikacji jest dostępna pod poniższym adresem:

<https://son.uni.lodz.pl/info/author/ULeff1b6221ffb492bb5af712d19901387?r=publication&affil=&tab=publications&conversationPropagation=begin&sort=&title=Profil%2Bosoby%2B%25E2%2580%2593%2BJoanna%2BCiesielka%2B%25E2%2580%2593%2BUniwersytet%2B%25C5%2581%25C3%25B3dzki&lang=pl&pn=1>

Monografia pt. *Italiano vero. Leksyka włoska w polszczyźnie XXI wieku* (2023, WUŁ, Łódź) wpisuje się w nurt badań z zakresu lingwistyki kontaktu, jej przedmiotem jest bowiem wpływ jednostek leksykalnych wywodzących się z włoskiego obszaru kulturowo-językowego na polszczyznę ze szczególnym uwzględnieniem najnowszych zapożyczeń (italianizmów, kulturemów, pseudoitalianizmów, form hybrydalnych) – zarówno leksykalnych, jak i semantycznych, które trafiły do języka polskiego w wieku XX i XXI.

W części teoretyczno-analitycznej przedstawiono założenia wstępne, zarysowano przedmiot badań, a także omówiono dotychczasowe ustalenia naukowców dotyczące zapożyczeń z języka włoskiego zarówno na świecie, jak i w Polsce. W następnej kolejności przedstawiono metodologię, cel pracy i materiał badawczy.

W toku prac odnotowano początkowo ok. 1700 jednostek. Zbiór ten poszerzono o ich formy derywowane, wariantywne i hybrydalne posiadające poświadczenie w korpusie tekstów pisanych i mówionych języka polskiego. Ustalono na tę okoliczność, w jakim stopniu zleksykalizowania i asymilacji leksemy te funkcjonują w polskiej przestrzeni publicznej. Wzięto pod uwagę ich poprawność ortograficzną względem wzorca pierwotnego (z odniesieniem do form normatywnych, ale przy uwzględnieniu też postaci allograficznych uznanych za dopuszczalne z punktu widzenia języka-biorcy). Poddano ocenie niesiony przez nie ładunek włoskości w warstwie semantycznej (poza italianizmami *sensu stricto* i

kulturemami włoskimi do zasobu leksykalnego włączono pseudoitalianizmy i formy italopodobne oraz formacje zaczerpnięte z innych języków romańskich i indoeuropejskich w ogóle, z całą świadomością, że z języka włoskiego etymologicznie nie pochodzą, jednak w wymiarze percepcyjnym noszą określone znamiona, które ową włoskość do pewnego stopnia imitują).

Jednostki leksykalne stanowiące trzon pracy wyekscerpowano z 2173 źródeł literatury podmiotu, wśród których największą część stanowiły źródła drukowane (opracowania książkowe, czasopisma naukowe oraz prasa codzienna i tygodniowa). Pozyskany materiał skonfrontowano z zasobem leksykalnym trzech słowników wyrazów obcych (pod red. Kopalińskiego, Markowskiego i Pawelca, Bańki) i dwoma słownikami italianizmów (Borejszo, Hendrykowskiego), a także korpusem polszczyzny NKJP. Uzyskane wyniki świadczą o braku reprezentacji zgromadzonych leksemów w analizowanych źródłach leksykograficznych, a tym samym potwierdzają hipotezę badawczą o konieczności uzupełnienia materiału o jednostki niewystępujące w zasobie wyżej wymienionych pozycji.

W końcowej fazie prac zgromadzony materiał poddano analizie jakościowej. Opisano wówczas zjawiska towarzyszące asymilacji wybranych składników zgromadzonego zasobu leksykalnego (na poziomie fonologicznym, morfologicznym, ortograficznym, semantycznym i słowotwórczym).

Część praktyczna obejmuje leksykon zawierający ponad 2500 haseł opatrzonych definicjami i przykładami użycia zaczerpniętymi z literatury pięknej, popularnej i fachowej, prasy codziennej i czasopism oraz źródeł internetowych i mediów elektronicznych. Publikację uzupełniają szczegółowe dane merytoryczno-liczbowe z przeprowadzonych badań zawarte w aneksie do pracy, jak również bogaty materiał ikonograficzny.

4. Dimitrijević, I., & Redaelli, S. (2022). *Critica e cura. La follia prima e dopo Basaglia*. Napoli: Paolo Loffredo. (Literaturoznawstwo i filozofia)

Ivan Dimitrijević

filozof, prodziekan Wydziału „Artes Liberales”, jest autorem pięciu monografii (w języku włoskim oraz polskim) jak również wiele esejów i artykułów dotyczących filozofii politycznej i filozofii kultury. Jego badania są prowadzone zgodnie z metodologią Paduańskiej Szkoły Dziejów Pojęć. Wśród ostatnich publikacji w języku polskim: *Dysputa o dziele* (2022) oraz *Iść i zarazem dojść. Cztery eseje z krytyki polityki terapeutycznej* (2023). Jego zainteresowania naukowe dotyczą relacji pomiędzy moralnym życiem podmiotu, a formami władzy i rządzenia.

Stefano Redaelli

è professore associato di letteratura italiana presso la Facoltà “Artes Liberales” dell’Università di Varsavia. Addottorato in Fisica e in Letteratura, s’interessa dei rapporti tra letteratura, medicina, scienza e spiritualità. Tra le sue pubblicazioni scientifiche: *Psicopatografie. Il racconto della malattia mentale nella narrativa italiana del XXI secolo* (Peter Lang, 2023), *Critica e cura. La follia prima e dopo Basaglia* (con Ivan Dimitrijević, Paolo Loffredo

Editore, 2022), *A 40 anni dalla legge Basaglia: la follia, tra immaginario letterario e realtà psichiatrica* (DiG, 2020), *Nel varco tra le due culture. Letteratura e scienza in Italia* (Bulzoni, 2016). Per la narrativa ha pubblicato la raccolta di racconti *Spirabole* (Città Nuova, 2008) e i romanzi *Chilometrotrenta* (San Paolo, 2011), *Beati gli inquieti* (Neo Edizioni 2021 - Selezione Ufficiale Premio Campiello 2021), *Ombra mai più* (Neo Edizioni 2022 - Premio Girifalco 2023 Sezione Follia, Premio Letteraria 2023, Premio Città Cava dei Tirreni 2023, Premio Città di Leonforte 2023). Il suo ultimo saggio s'intitola: *Esercizi di squilibrio. Per imparare a prendersi cura di sé e dell'altro* (2024), edito da Edizioni Città Nuova, per le quali dirige la collana di narrativa "Narrazioni".

In un dialogo interdisciplinare tra letteratura e pensiero filosofico-politico, il volume si confronta con la *follia*, a partire dalla Legge 180, grazie alla quale l'Italia è stato il primo paese a sancire la chiusura dei manicomi. Verranno analizzate opere narrative sulla follia che precedettero, accompagnarono e seguirono la Legge Basaglia, al fine di esplorare l'influsso di questa sull'immaginario letterario e della letteratura su una riforma di stampo politico, prima ancora che medico e terapeutico. Verrà riletta la *Storia della follia* di Foucault alla luce del pensiero di Hobbes, che vedeva nel nesso sapere-potere il solo luogo del completamento del primo e dell'autorità del secondo. Si tenterà, infine, di tenere assieme le due parole chiave di questa ricerca: *critica* e *cura*, pensandole nella loro relazione mancata e possibile. La letteratura e la filosofia, quindi, non solo come strumenti critici per analizzare la follia, ma come possibilità di cura.

5. Groblińska, J. (2022). Nomi delle organizzazioni non profit in Italia nella prospettiva crematonomastica. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego. (Językoznawstwo)

Justyna Groblińska

Adiunkt w Zakładzie Italianistyki Instytutu Romanistyki UŁ. Zajmuje się dydaktyką języka włoskiego, a naukowo koncentruje się na włoskich i polskich badaniach onomastycznych, ze szczególnym uwzględnieniem nieoficjalnej urbanonimii i chrematonimii. Najważniejsze i nagradzane publikacje to: • monografia Nieoficjalne nazewnictwo miejskie Łodzi. Słownik (nagroda Marszałka Województwa Łódzkiego dla najlepszej pracy magisterskiej, medal 650-lecia Łodzi za znaczące zasługi w obszarze humanistyki i za monografię), • monografia Nomi delle organizzazioni non profit in Italia nella prospettiva crematonomastica (nagroda rektora II stopnia), • skrypty Utile e traducibile 1, Utile e traducibile 2 (wraz z prof. Agnieszką Woch i dr Katarzyną Kowalik) (nagrody rektora I stopnia), • skrypt Poprawność językowa w praktyce. Zbiór ćwiczeń (autorka dwóch rozdziałów pod red. dr Katarzyny Burskiej i dra Bartłomieja Cieśli) (nagroda rektora I stopnia), • popularnonaukowe polsko-włoskie czasopismo „ItaliAMO” (założycielka, redaktor, opiekun) (wyróżnienie kapituły przyznającej Nagrodę Literacką im. Leopolda Staffa, nagroda EduInspiracje-Media), • monografia Marcella Garzanitiego Słowianie: Historia, kultury i języki (tłumaczenie wraz z dr Katarzyną Kowalik, dr Aleksandrą Makowską-Ferenc, pod redakcją prof. Zofii Brzozowskiej, dra Piotra Kręzela i

dra Jana Mikołaja Wolskiego) (wyróżnienie kapituły przyznającej nagrodę im. prof. Jerzego Skowronka za publikacje naukowe w dziedzinie historii i archiwistyki).

Monografia *Nomi delle organizzazioni non profit in Italia nella prospettiva onomastica* powstała na podstawie pracy doktorskiej napisanej pod opieką prof. UŁ dra hab. Artura Gałkowskiego z Uniwersytetu Łódzkiego oraz prof. Carli Bagni z Università per Stranieri di Siena. Decyzja o przeprowadzeniu badań na ten temat wynika przede wszystkim z chęci uzupełnienia dorobku chrematonomastyki włoskiej o możliwie jak najszersze opracowanie nazw włoskich organizacji działających w trzecim sektorze. Analiza niezwykle obfitego materiału chrematonomastycznego pod kątem transonomastycznym, formalnym, retorycznym, semantycznym i tematycznym stanowi trzon monografii. W perspektywie transonomastycznej autorka opracowuje toponimy lokalne i światowe, hydronimy i oronimy (zaskakująco rzadko wykorzystywane w górzystych Włoszech), antroponimy, chrematonimy czy ideonimy. Formalna analiza pozwala dostrzec m.in. elementy: obcojęzyczne, dialektalne, neologiczne, frazeologiczne, akronimiczne, frazematyczne, derywowane, metajęzykowe czy graficzne. Do najczęstszych zabiegów retorycznych pojawiających się w badanych nazwach zaliczone zostały: metafora, metonimia, oksymoron i antyteza, personifikacja, porównania, paronomazja, intertekstualność oraz – zdecydowany faworyt – eufemizm (w kontekście nazw organizacji non profit, często działających na rzecz osób chorych czy niepełnosprawnych, bardzo istotne okazują się eufemizmy jak np. *diversamente abile*). Dzięki metodzie pól semantycznych w monografii udało się wyodrębnić cztery główne zakresy znaczeniowe (kulturowy, związany z naturą, religią i człowiekiem), które wykazują bogactwo leksykalne analizowanych chrematonimów i wpisują się w koncept nauczania języka włoskiego jako obcego na materiale nazewniczym – nazwy organizacji non profit w pełni spełniają wymogi wprowadzania ich jako materiał dydaktyczny w nauczaniu leksyki i nie tylko, także gramatyki i innych kompetencji. Ostatnia część analityczna to opracowanie materiału pod względem tematycznym, tj. ze względu na informacje o przedmiocie działalności eksplicytnie wyrażone w nazewnictwie. Punktem wyjścia jest tu głównie model zaproponowany przez A. Gałkowskiego, którego to wykorzystanie pozwala stwierdzić różnice zachodzące w chrematonimii społecznościowej – przykładowo rozwój organizacji ekologicznych czy wykazanie wcześniej nieopisywanego typu nazw organizacji o eschatologicznym przedmiocie działalności. Całości towarzyszy także rozdział NONP [*nomi delle organizzazioni non profit*] e la funzione di marketing prowadzący do innowacyjnego odkrycia funkcji marketingowej nazw chrematonimów społecznościowych, co dotychczas zarezerwowane było dla nazw jednoznacznie marketingowych. Do innych najważniejszych osiągnięć publikacji należy zaliczyć: potwierdzenie chrematonomastycznej użyteczności w dydaktyce języka obcego (choćby na podstawie szerokiej gamy typów semantycznych, ale i tych formalnych); bogaty zasób kreacji nazewniczej i – ogólniej – językowej twórców włoskich nazw organizacji non profit, wpisującej się w obecne tendencje współczesnego języka włoskiego; wykazanie ogólnych tendencji nazewniczych w badanym materiale, a wraz z nimi podanie ilościowych danych szczególnie częstych (np. tych opartych na przysłówku *insieme*, na imionach Jana Pawła II) lub rzadkich (np. tych przywołujących znane kobiety czy oronim *Appennini*) użyć niektórych typów nazewniczych; ustalenie istotnych wskazówek w procesie tworzenia nowego chrematonimu społecznościowego, w szczególności nazwy organizacji non profit; potwierdzenie istoty badań chrematonomastycznych, jej równorzędności względem antroponomastyki i toponomastyki, szczególnie wobec współczesnych zmian cywilizacyjnych oraz jednoznaczne zaprzeczenie konceptowi chrematonomastycznego „kosza na śmieci” w badaniach onomastycznych.

6. Kowalik, K. (2022). *La realtà dell'Italia post-unitaria nelle opere di Alfredo Oriani. L'analisi storicoletteraria del caso della ricezione di un autore preteso dal regime politico*. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego. (Literaturoznawstwo)

Katarzyna Kowalik

doktor nauk humanistycznych, italianistka, romanistka, literaturoznawczyni, adiunktka w Zakładzie Literaturoznawstwa Romańskiego Instytutu Romanistyki na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Łódzkiego. W swoich badaniach zajmuje się włoską literaturą XIX i XX wieku w kontekście polityczno-społecznym, a także dydaktyką języka włoskiego. Prowadzi zajęcia z historii literatury włoskiej, praktycznej nauki języka włoskiego oraz seminaria licencjackie. Tłumaczka tekstów naukowych i literackich, współredaktorka monografii naukowych, współautorka (wraz z dr hab. prof. UŁ Agnieszką Woch oraz dr Justyną Groblińską) podręczników *Utile e traducibile*. Wykonawczyni w projekcie MEiN „Tworzenie e-materiałów dydaktycznych do języków obcych (- j. włoski)”. Koordynatorka kierunkowa ds. ECTS/Erasmus na filologii włoskiej UŁ.

Monografia *La realtà dell'Italia post-unitaria nelle opere di Alfredo Oriani. L'analisi storicoletteraria del caso di uno scrittore preteso dal regime politico* jest rezultatem obronionej rok wcześniej z wyróżnieniem rozprawy doktorskiej, napisanej pod kierunkiem dr. hab. prof. UŁ Tomasza Kaczmarka (Uniwersytet Łódzki) oraz prof. Marii Teresy Girardi (Università Cattolica del Sacro Cuore di Milano).

Praca podejmuje temat wyjątkowego zjawiska w dziejach literatury włoskiej, jakim była ewoluująca recepcja twórczości pisarza, dziennikarza i historyka Alfreda Orianiego (1852–1909). Współcześnie mało znany nawet wśród włoskich czytelników i nieczęsto wspominany w podręcznikach literatury, ignorowany przez krytykę w trakcie życia, zmuszany do wydawania kolejnych tekstów za własne środki i w nielicznych recenzjach określany jako twórca obsceniczny i grafoman, w okresie dwudziestolecia międzywojennego został otoczony kultem prekursora ideologii faszystowskiej i dzięki osobistemu zaangażowaniu Benita Mussoliniego wywyższony do rangi jednego z najwybitniejszych literatów w historii Włoch.

W książce podjęte zostały dwa wątki. Jej pierwszą część stanowi analiza wybranych powieści Orianiego pod kątem ukazanego w nich obrazu włoskiej rzeczywistości po 1861 r. Drugim zagadnieniem jest niezwykle literacki *casus* pisarza, którego zmieniająca się na przestrzeni dziesięcioleci recepcja silnie powiązana była z przywłaszczeniem sobie jego dorobku przez polityków faszystów, poszukujących intelektualnych podstaw dla swojej działalności.

Założenia metodologiczne pracy opierają się na refleksji na temat pozycji autora w recepcji dzieła literackiego i kwestii intencjonalności w jego interpretacji. Monografia łączy konteksty biograficzne, historyczne oraz kulturowe z analizą tekstów Orianiego i opisuje zjawisko włączenia pisarza w kanon literatury faszystowskiej w odniesieniu do debaty na temat kultury faszystów i związków włoskich intelektualistów z reżimem.

Podjęte badanie pozwoliło odpowiedzieć na następujące pytania: jak postrzegał włoską rzeczywistość okresu pojedynczeniowego autor, który nie należał do żadnego z najważniejszych nurtów ówczesnego życia literackiego? jakie były mechanizmy wpisywania dzieł literackich Alfreda Orianiego w ramy ideologii politycznej? dlaczego dzieła właśnie tego autora uznano za reprezentatywne dla faszystów?

Wnioski z analizy pokazują, że teksty Orianiego nie zawierają wątków zbieżnych z ideologią faszystowską. Propaganda reżimu wykorzystwała jednak opisany w nich obraz słabości

włoskiego państwa. Faszyści przywłaszczyli sobie postać nieznanego autora-geniusza-ofiary, zaproponowali nową interpretację jego dzieł i umieścili jego nazwisko w kanonie włoskiej kultury. Upadek reżimu przyczynił się natomiast do niemal zupełnego zapomnienia pisarza. Praca potwierdza, że po kilkudziesięciu lat od tych wydarzeń warto dokonać nowego odczytania dzieł Orianiego już nie w kluczu ich powiązań z polityką, ale jako poszerzenia perspektywy ukazanej przez Carducciego, Vergę, Fogazzara, Serrao, d'Annunzia, Pirandella czy Sveva.

Monografia dostępna jest na stronie Wydawnictwa Uniwersytetu Łódzkiego: <https://www.press.uni.lodz.pl/index.php/wul/catalog/view/708/3315/1702>.

7. Kwapisz-Osadnik, K. (2022). *Diverse concettualizzazioni delle relazioni attraverso preposizioni neutre in italiano. Un approccio cognitivo*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego. (Językoznawstwo)

Katarzyna Kwapisz-Osadnik

Pracownik badawczo-dydaktyczny w Instytucie Językoznawstwa Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Romanistka i italianistka. Specjalizuje się w językoznawstwie ogólnym, romańskim i italianistycznym, stosowanym (psycholingwistyka) oraz kognitywnym. Wyniki badań odpowiednio wykorzystuje w glottodydaktyce, proponując zwizualizowaną i holistyczną strategię nauczania gramatyki. Jest autorką 4 monografii, współautorką 1 monografii wieloautorskiej, ponad 60 artykułów naukowych, a także 5 podręczników/skryptów i współautorką 2 oraz Praktycznego słownika francusko-polskiego i polsko-francuskiego (Pons).

Monografia zawiera spójny opis funkcjonowania czterech włoskich przyimków *di*, *da*, *a* oraz *in*, które zaliczane są do grupy przyimków neutralnych, tj. na tyle polisemicznych, że dotarcie do znaczenia rozpatruje się w oparciu o funkcję relacyjną w kontekście. Ponadto, przyimki te konkurują ze sobą i z innymi przyimkami w wyrażaniu tych samych relacji między tymi samymi obiektami, np. *andare in Francia/a Roma*, *interessarsi a/di*, *di più/al più/per lo più*.

Podjęte badania sytuują się w metodologicznych ramach językoznawstwa kognitywnego, a szczególną inspiracją doboru narzędzi badawczych były gramatyka kognitywna R. Langackera (obrazowanie) oraz koncepcja gramatyki aplikatywnej i kognitywnej J.-P. Desclésa (schemat semantyczno-poznawczy, inwariant semantyczny).

W monografii podjęto próbę wykazania, że dobór przyimka jest wynikiem konceptualizacji. W konsekwencji zaproponowany opis funkcjonowania przyimków obejmuje ich treści wynikające z poznania i doświadczania świata, których doszukiwać się należy w łacińskich pierwowzorach, a które podlegają zmianom wraz z przemianami społeczno-kulturowymi zachodzącymi w zasobach poznawczych użytkowników danego języka. Wybór przyimka zdeterminowany jest również przez preferencje użycia wybranych form i konstrukcji, które określają uzus, czyli frekwencję użycia.

Opis funkcjonowania każdego z badanych przyimków przebiega w trzech etapach, tj. ze względu na obecność danego przyimka w grupie nominalnej (*un vestito di lana*, *una ragazza dagli occhi azzurri*), w grupie werbalnej (*costringere a*, *fidare in*) oraz w grupie przyimkowej (*a favore di*, *a partire da*, *conformemente a*, *dopo di che*). Prezentacja każdego przyimka

rozpoczyna się od informacji historycznych nawiązujących do łacińskiego pochodzenia, co z jednej strony zdaje się potwierdzać poznawcze (doświadczeniowe) źródła funkcjonowania kategorii języka, w tym przyimków, a z drugiej strony pozwala zrozumieć motywację wielu aktualnych użyć, zmiany zachodzące w użyciu, a także współwystępowanie przyimków w niektórych konstrukcjach.

Ostatnia część obejmuje końcowe wnioski w postaci schematów i tabel zestawiających formuły inwariantów semantycznych badanych przyimków (schematy percepcyjne), użycia wynikające z poznawczego doświadczenia rzeczywistości (schematy pól semantyczno-poznawczych), charakter dynamiczny/statyczny i wewnątrzpochodny/zewnętrzny relacji między obiektami i ich wyrażaniem za pomocą odpowiedniego przyimka, wszystkie wartości semantyczne badanych przyimków oraz ich możliwości składniowe.

8. Francesco Petrarca, *Secretum meum*/Moja tajemnica, przekład Maria Maślanka-Soro i Anna Maria Wasyl, Wstęp i opracowanie naukowe (s.7-97 i s. 341-390) Maria Maślanka-Soro, Kraków, Księgarnia Akademicka, 2022, 390 str. (Literaturoznawstwo)

Maria Maślanka-Soro

filolog klasyczny i italianistka, jest profesorem zwyczajnym w IFROM UJ. Jest członkiem korespondentem PAU, a od grudnia 2024 przewodniczącą Komisji Neofilologicznej PAU. Jest członkiem Società Dantesca Italiana, Komitetów Naukowych 8 czasopism zagranicznych, m. in.: "Dante e l'Arte", Revue des Études Dantesques", "Rivista Internazionale di Ricerche Dantesche", "Letteratura Italiana Antica". Naukowo zajmuje się Dantem, Petrarcką, tragedią włoską, tradycją klasyczną w literaturze włoskiej. Najważniejsze publikacje: 8 książek, w tym edycja dwujęzyczna (przekład z A.M. Wasyl) i opracowanie *Secretum meum* Petrarki (2022), *Antyczna tradycja epicka u Dantego* (2015), *Powrót Melpomeny. Tragedia włoska od średniowiecznego odrodzenia po renesansowy rozkwit* (2012), *Pathei mathos (nauka poprzez cierpienie) u Ajschylosa i Sofoklesa* (1991). Opublikowała ponad 115 artykułów naukowych, głównie za granicą. W 2016 r. otrzymała order włoski Onorificienza di Cavaliere dell'Ordine della "Stella d'Italia".

Publikacja jest edycją łacińskiego dialogu Petrarki *Secretum meum* wraz z pierwszym polskim przekładem, obszernym wstępem (s.7-97) oraz komentarzem w formie 386 przypisów (s.341-380), streszczeniem angielskim (s.381-382) i indeksem osobowym (s.383-390). Została sfinansowana w ramach projektu badawczego z NPRH.

Monograficzny wstęp „*Secretum meum* / *Moja tajemnica*: historia mało sekretnej terapii duchowej Francesca Petrarki” ma dwie części: pierwsza, „Francesco Petrarca (1304-1374): wzajemne przenikanie życia i twórczości”, zawiera dwa rozdziały: „Autobiografizm i humanizm Petrarki” oraz „Życie jako paradygmat”, druga, „*Secretum meum*: rozmyślanie o śmierci receptą na szczęśliwe życie”, została ujęta w trzech rozdziałach: „Tytuł i datowanie,

forma, źródła”, „Cele, charakter i problematyka dialogu” i „Kultura starożytna w *Secretum*, wartość poznawcza poezji i łacina Petrarcki”.

Najpierw zostały naświetlone kwestie autobiografizmu oraz relacja pomiędzy życiem i literaturą w szczególnie reprezentatywnych pod tym względem dziełach Petrarcki. Są one istotne, ponieważ prekursor Humanizmu był mistyfikatorem własnej biografii, szczególnie w *Secretum*, tekście najbardziej autobiograficznym, adresowanym do potomnych. Uwzględniając obszerny stan badań autorka opracowania starała się dodać także własne przemyślenia, na przykład dotyczące analogii pomiędzy teorią *poliimitatio* Aretyńczyka (naśladowania wielu modeli celem stworzenia oryginalnego dzieła) i sposobem przenikania się elementów prawdy i fikcji w kreowaniu własnej biografii. Rozdział drugi ukazuje, jak Petrarcka, manipulując nią w tekstach łacińskich oraz w *Canzoniere* zmierzał do stworzenia wzorcowego autoportretu, zwłaszcza moralnego i duchowego, będącego swoistym paradygmatem o wymiarze uniwersalnym.

W drugiej części wstępu przeanalizowano kwestie szczegółowe, począwszy od tytułu, wywodzącego się z incipitu autografu odnalezionej przez florentczyka Tebalda della Casa – *O tajemnym konflikcie moich trosk* – i potwierdzającego, że doświadczenie subiektywne, podniesione do rangi uniwersalnej prawdy było przeznaczone dla odbiorcy ponadczasowego. Omówiono także formę (dramatyczny dialog mający u podstaw Augustyński konflikt pomiędzy „człowiekiem zewnętrznym” i „wewnętrznym”, wynikający z fałszywego postrzegania siebie i rzeczywistości), źródła ujawniające głębię intertekstualną *Secretum* oraz skomplikowane datowanie dialogu, niepokrywające się z wynikającą z idealizującej skłonności sugestią autora, że przemiana wewnętrzna Francesca nastąpiła w sile wieku (co wskazywałoby na jego mocną wolę), a nie w okresie starości.

Najobszerniejszy rozdział tej części dotyczy celu oraz problematyki rozmowy Francesca (gorszej strony osobowości Petrarcki) z Augustynem (lepszą jej stroną). Analiza ma pokazać, że dialog nie zmierza do rozwiązania konfliktu, lecz do stworzenia przesłanek, które w przyszłości pozwolą Francescowi zapanować nad rozbitą osobowością i doprowadzić do jej scalenia, czego efektem (także symbolicznym) miałyby być zbiór poezji (*Canzoniere*). Ostatni rozdział eksponuje różne funkcje literatury antycznej w *Secretum*, do której jest wiele nawiązań oraz poglądy Petrarcki na temat poezji.

Przekład został opatrzony przypisami o charakterze źródłowym, historyczno-kulturowym, filozoficzno-teologicznym oraz językowym.

Secretum jest dziełem otwartym niesugerującym prostych rozwiązań: tym bardziej może zaciekać współczesnego czytelnika.

9. Redaelli, S. (2023). Psicopatografie. Il racconto della malattia mentale nella narrativa italiana del XXI secolo. Bruxelles, Berlin, Bern, New York, Oxford, Warszawa, Wien: Peter Lang. (Literaturoznawstwo)

Stefano Redaelli

è professore associato di letteratura italiana presso la Facoltà “Artes Liberales” dell’Università di Varsavia. Addottorato in Fisica e in Letteratura, s’interessa dei rapporti tra letteratura, medicina, scienza e spiritualità. Tra le sue pubblicazioni scientifiche: *Psicopatografie. Il*

racconto della malattia mentale nella narrativa italiana del XXI secolo (Peter Lang, 2023), *Critica e cura. La follia prima e dopo Basaglia* (con Ivan Dimitrijević, Paolo Loffredo Editore, 2022), *A 40 anni dalla legge Basaglia: la follia, tra immaginario letterario e realtà psichiatrica* (DiG, 2020), *Nel varco tra le due culture. Letteratura e scienza in Italia* (Bulzoni, 2016). Per la narrativa ha pubblicato la raccolta di racconti *Spirabole* (Città Nuova, 2008) e i romanzi *Chilometrotrenta* (San Paolo, 2011), *Beati gli inquieti* (Neo Edizioni 2021 - Selezione Ufficiale Premio Campiello 2021), *Ombra mai più* (Neo Edizioni 2022 - Premio Girifalco 2023 Sezione Follia, Premio Letteraria 2023, Premio Città Cava dei Tirreni 2023, Premio Città di Leonforte 2023). Il suo ultimo saggio s'intitola: *Esercizi di squilibrio. Per imparare a prendersi cura di sé e dell'altro* (2024), edito da Edizioni Città Nuova, per le quali dirige la collana di narrativa "Narrazioni".

Chiamiamo *psicopatografia* un racconto autobiografico della malattia mentale.

Nessuna malattia, come quella che investe la mente, ha così drammaticamente bisogno di parole, di racconti per dirsi. Nessuna malattia, come la follia, porta il peso di miti, pregiudizi, stigmi che nei secoli l'hanno imprigionata e messa a tacere. Il narratore ferito nella mente cerca di ridare voce e senso alla malattia e alla sua vita attraverso il racconto, ristabilendo un legame tra *illness*, *disease* e *sickness*. Alla luce degli studi sulle *illness narratives*, il libro analizza racconti di malattia rappresentativi di un fenomeno recente nella narrativa italiana: un considerevole incremento di narrazioni in cui il disagio mentale è centrale. Il libro è diviso in quattro capitoli.

Nel primo verranno introdotti i concetti di patografia, autopatografia, *illness narratives* e psicopatografia: un neologismo coniato ai fini di questo studio. A partire dagli studi fondativi di Artur Frank e di Anne Hawkins, si verificherà l'adeguatezza dei modelli narrativi proposti dagli autori nel caso della malattia mentale e si mostrerà la specificità di tali racconti.

Nel secondo capitolo verranno analizzate opere narrative che non si sono ancora liberate dal topos manicomiale, dalle forme e dagli spazi della psichiatria prebasagliana: *Tutto chiede salvezza* di Daniele Mencarelli (racconto di una settimana di tso), pubblicato nel 2020, vincitore del Premio Strega Giovani, i romanzi autobiografici di Alice Banfi: *Tanto scappo lo stesso. Romanzo di una matta* (2008) e *Sottovuoto. Romanzo psichiatrico* (2012). Si studierà in particolare il rapporto tra malattia e spazio di cura nonché il ruolo della narrazione come strumento di liberazione, resistenza, cura.

Nel terzo capitolo verranno analizzati due tra i più recenti racconti della depressione: *Parla, mia paura* (2017) di Simona Vinci, *L'uomo che trema* (2018) di Andrea Pomella. Il tema (sconfinato) dei significati e delle immagini della depressione verrà declinato nel contesto culturale e psichiatrico postbasagliano (adottando, in particolare, una prospettiva fenomenologica).

Nel quarto capitolo si opererà un'inversione di prospettiva, verranno analizzati due recentissimi racconti di malattia mentale dal punto di vista dello psichiatra: *L'arte di legare le persone* (2021) dello psichiatra Paolo Milone e *Shock* (2022) del medico Carlo Patriarca - biografia romanzata di Ugo Cerletti, inventore dell'elettroshock. Il cambio di prospettiva fornirà un'ulteriore verifica della peculiarità del racconto in prima persona del paziente, in particolare per quanto riguarda la funzione di "decolonizzazione" della malattia mentale.

A cavallo tra letteratura e psichiatria, questo studio patografico è interamente dedicato alle malattie mentali.

10. Szpingier, B. K. (2023). *Semantica dell'italiano medico – Studio sugli usi lessicali*.

Poznań: Rys. (Językoznawstwo)

Beata Katarzyna Szpingier

doktor nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa romańskiego, absolwentka Łódzkiej Romanistyki, badaczka włoskiego języka medycyny, pasjonatka semantyki wyrazowej i zdaniowej, zwolenniczka metody kontrastywnej w nauczaniu języka włoskiego i francuskiego jako obcego. Autorka wielu publikacji naukowych. Wykładowczyni akademicka w Zakładzie Językoznawstwa Włoskiego i Praktycznej Nauki Języka Włoskiego, jednostki Instytutu Języków i Literatur Romańskich Wydziału Neofilologii UAM.

Monografia naukowa zatytułowana *Semantica dell'italiano medico – studio sugli usi lessicali*, wydana w 2023 roku w Poznaniu, nakładem Wydawnictwa Rys, zbiera, opisuje i dokumentuje na przykładach określenia używane w zakresie medycyny w odniesieniu do współczesnego języka włoskiego. Ze względu na tematykę, rozważania zostały zaproponowane po włosku. Przytoczona egzemplifikacja przeczy założeniom precyzji wypowiedzi – monoreferencyjności. Zebrane jednostki leksykalne zostały sklasyfikowane z uwagi na relacje (*polisemia, sinonimia, antonimia, omonimia*) i asocjacje (*metafora, metonimia, eufemismo*) semantyczne. Niezgodności z definicją języka specjalistycznego powstały między innymi na drodze tworzenia się oraz ewolucji włoskiego języka medycyny. Do niejasnego odbioru treści specjalistycznych przyczynia się także skomplikowana struktura samych terminów (między innymi tzw. hybryd językowych). Całość uzupełnia opis kontekstu oraz znaczenie komunikacji niewerbalnej i poznania sensorycznego (za pomocą dotyku, wzroku, węchu). Tematyka, z uwagi na skomplikowane treści, trudną sytuację prawną oraz ograniczone możliwości przeprowadzania badań językowych, czyni z prezentowanej monografii opracowanie unikatowe. Pozycja jest oryginalna zarówno w zakresie metodologii jak i tematyki.

Praca liczy 287 stron, napisana została w języku włoskim. Książka prezentuje wyniki dociekań naukowych i wnioski z badań prowadzonych w trakcie pracy naukowej autorki. Monografia jest podzielona na dziewięć następujących po sobie rozdziałów (Capitolo 1: *Caratteristiche del settore d'indagine*, Capitolo 2: *Definizioni e denominazioni del sottosistema specialistico*, Capitolo 3: *Formazione del lessico medico italiano*, Capitolo 4: *Peculiarità del linguaggio medico*, Capitolo 5: *Aspetti semantici dell'italiano medico - relazioni di significato e formazione del lessico*, Capitolo 6: *Aspetti semantici dell'italiano medico – associazioni del significato e formazione del lessico*, Capitolo 7: *Soggettività nella terminologia medica*, Capitolo 8: *Particolarità discorsive dell'italiano medico*, Capitolo 9: *Particolarità della comunicazione nell'ambito medico*). Rozdziały zostały poprzedzone wstępem (*Introduzione*) i zakończone obserwacjami końcowymi (*Osservazioni finali*) oraz zebraną bibliografią.

11. Zonch, M. (2023). Scritture postsecolari. Ipotesi su verità e spiritualità nella narrativa italiana contemporanea. Firenze: Franco Cesati. (Literaturoznawstwo)

Marco Zonch

insegna Letteratura italiana (iper)contemporanea e Metodologia della ricerca letteraria presso l'Università di Varsavia. Ha pubblicato articoli su Roberto Saviano, Romolo Bugaro e Aldo Nove. È l'ideatore di *Religioni letterarie* (Varsavia 2018 e 2023) serie di convegni dedicata allo studio della contemporaneità da una prospettiva interdisciplinare e alla luce della rinnovata importanza del religioso dopo/durante la secolarizzazione. Attualmente si occupa dei cosiddetti cannibali, da cui intende partire per mettere alla prova alcune delle ipotesi formulate nel suo *Scritture postsecolari* (Cesati, 2023). Nel 2025 è prevista l'uscita di una raccolta di saggi a sua cura, intitolata provvisoriamente *Religioni letterarie* (Peter Lang, 2025).

Le trasformazioni avvenute a cavallo tra vecchio e nuovo millennio sono state oggetto di una lunga discussione critica da cui è emersa l'immagine di un presente all'insegna del "ritorno alla realtà" e dell'impegno. Da questa immagine è stata tuttavia esclusa una delle caratteristiche principali della produzione del periodo: la presenza, trasversale a generi e gerarchie letterarie, di elementi spirituali declinati in senso postsecolare.

È proprio a partire da questa constatazione, e facendo ricorso a strumenti provenienti dalla sociologia delle religioni e dalla riflessione di Michel Foucault, che nel volume si indaga il contemporaneo. Lo si fa attraverso lo studio di alcuni degli autori che più hanno influito sulla formazione della nostra immagine del presente, tra cui Roberto Saviano e Antonio Moresco, e proponendo di adottare per le loro opere la definizione di scritture postsecolari. Nell'ultima parte del libro vengono formulate alcune ipotesi di ampio respiro sulla fine del postmodernismo, e sulle trasformazioni avvenute negli ultimi venti o trent'anni di storia letteraria nazionale.